

معاونت پژوهشی

موضوع	تاریخ تصویب	مرجع تصویب
مرکز مالکیت فکری	۱۳۹۸/۰۷/۰۶	شورای پژوهش و فناوری دانشگاه

دستورالعمل اجرایی مرکز مالکیت فکری دانشگاه تهران

مقدمه

شناسایی و ثبت اموال فکری به لحاظ نقشی که در نظام نوآوری و ارتقای جایگاه دانشگاه در مجامع بین‌المللی و کسب درآمد و نیز رفع برخی مشکلات و تنگناهای جامعه دارد، از اهمیت خاصی برخوردار هستند. دانشگاه تهران در راستای تشویق ثبت خلاقیت‌های فکری، پیشرفت حرفه‌ای محققان، بهره‌برداری و تجاری‌سازی ابداعات که می‌تواند زمینه‌ساز فضای اعتماد متقابل میان نوآوران و سازمان‌های ذیربط شود، اقدام به تدوین دستورالعمل اجرایی مرکز مالکیت فکری دانشگاه تهران در حوزه معاونت پژوهشی نموده است. این دستورالعمل توسط روسا، مدیران و اعضای هیأت علمی دانشگاه تهران لازم‌الاجرا می‌باشد.

ماده ۱. تعاریف

- ۱.۱. مخترع: فرد/افرادی که یک یا چند مورد ادعایی را برای اولین بار به منظور حل یک مشکل فنی به وجود می‌آورند.
- ۲.۱. اختراع: نتیجه فکر فرد یا افراد است که برای اولین بار دستگاه، فرآیند یا محصولی خاص را ارائه می‌کنند و مشکلی را در یک حرفه، فن، فناوری، صنعت و مانند آنها حل می‌نمایند.
- ۳.۱. ایده برتر: تفکرات خلاقانه و نوآورانه که به صورت نظام‌مند انجام شده و بالقوه می‌تواند ذخیره دانش انسانی و یا فرهنگ اجتماعی را افزایش داده و از آن در کاربردهای جدید استفاده شود.
- ۴.۱. دستاورد دانش‌بنیان: یافته یا محصولی است که حاصل فعالیت‌های علمی و پژوهشی صاحب دستاورد/ یافته می‌باشد که از این پس دستاورد خوانده می‌شود.

۵.۱. اموال فکری: به اموال حاصل از خلاقیت‌های فکری انسان یا دستاوردهای علمی و پژوهشی در زمینه‌های مختلف مالکیت ادبی و هنری (اثر ادبی و هنری) یا مالکیت صنعتی مانند (اختراعات، طرح‌های صنعتی، نرم‌افزارهای رایانه‌ای و ...) اطلاق می‌شود.

۶.۱. مرکز مالکیت فکری: اداره‌ای است تابع اداره کل برنامه‌ریزی و نظارت پژوهشی دانشگاه تهران است که می‌کوشد ضمن حفظ صیانت اموال فکری و ثبت مالکیت فکری یافته‌های پژوهشی محققین در مراجع قانونی، بستر لازم را برای تجاری‌سازی آنها فراهم نماید.

۷.۱. پدیدآورنده: فرد یا افرادی که فارغ از مرتبه و جایگاه علمی، یکی از مصادیق اموال فکری را (در زمان همکاری و یا پس از آن با دانشگاه و با استفاده از تسهیلات آن) ایجاد کرده باشد.

۸.۱. مجوز بهره‌برداری اموال فکری (لیسانس): قراردادی است بین مالک اموال فکری و متقاضی بهره‌برداری از آن اموال که به موجب آن قرارداد، متقاضی در قبال پرداخت مبلغی، اجازه شکل خاصی از حقوق مادی مجوزدهنده را اخذ می‌نماید.

۹.۱. واگذاری اموال: عبارت است از انتقال کلی یا بخشی از حقوق مادی اموال فکری به دیگران بر اساس توافق طرفین.

ماده ۲. اهداف

۱.۲. تشویق پدیدآورندگان و مخترعان جهت ارتقاء سطح فناوری کشور و تلاش برای حفاظت از اموال فکری اندیشمندان ایرانی در سطح ملی و جهانی

۲.۲. نهادینه‌سازی حقوق مالکیت فکری و تقویت انگیزه مادی و معنوی در افراد جهت فعالیت هر چه بیشتر در عرصه پژوهش و توسعه فناوری و بالطبع افزایش امکان تجاری‌سازی دستاوردها

۳.۲. فراهم‌سازی زمینه‌های توسعه علم و فناوری از طریق ایجاد محیطی مناسب برای شکوفایی خلاقیت‌ها و کاربست دستاوردهای جدید پژوهشی و فناوری در کشور

۴.۲. ارائه چارچوبی شفاف و تبیین حقوق و تعهدات دانشگاه، صاحبان اثر و حامیان در ارتباط با اموال فکری ایجاد شده و در نتیجه کاهش اختلافات حقوقی

۵.۲. توسعه مهارت محققین برای درک، تفسیر و تحلیل اطلاعات فنی - حقوقی و تجاری ثبت اختراعات و دیگر اسناد مالکیت فکری

۶.۲. ایجاد درآمد پایدار برای دانشگاه و کمک به تجاری‌سازی دستاوردهای دانش بنیان

۷،۲. معرفی ایده ها، دستاوردهای علمی و نوآوری های استادان، پژوهشگران و دانشجویان به صنایع مرتبط از طریق حمایت از برگزاری رویدادهای مختلف

۸،۲. کمک به ارتقاء رتبه دانشگاه تهران در سطح بین‌المللی در زمینه ثبت پتنت و تجاری‌سازی دستاوردهای پژوهشی.

ماده ۳. اصول کلی

۱،۳. این دستورالعمل و ضوابط بر تمام افراد شاغل در دانشگاه (اعم از اعضای هیات علمی، دانشجویان، کارشناسان) و به طور کلی هر فردی که از تسهیلات، اعتبارات و امکانات این دانشگاه (در راستای انجام یک فعالیت تحقیقاتی در طی زمان معینی که با دانشگاه همکاری دارد) استفاده نماید، حاکم می‌باشد.

۲،۳. دانشگاه در نتایج مادی حاصل از هرگونه اموال فکری که بر اثر فعالیت فردی یا گروهی با استفاده از امکانات، تجهیزات و یا اعتبارات دانشگاه انجام شود، دارای حق خواهد بود، مگر اینکه در قرارداد شرایط دیگری ذکر شده باشد.

۳،۳. چنانچه پدیدآورنده ادعا نمایند که اموال فکری، بدون استفاده موثر از منابع و امکانات دانشگاه حاصل شده است، در صورت بررسی مدارک و پذیرش ادعای مذکور توسط کارگروه ارزیابی اموال فکری، مراتب به صورت مکتوب توسط دانشگاه مبنی بر عدم مالکیت بر آن اموال فکری اعلام می‌شود.

۴،۳. سهم دانشگاه، پدیدآورنده و حامی و نیز امکان استفاده و بهره برداری آنها از اموال فکری حاصله، در قرارداد همکاری منعقد مطابق ماده ۴ تعیین می‌شود. در کارهای گروهی، درصد سهم کلیه افرادی که در ایجاد اموال فکری مشارکت داشته‌اند، باید قبل از ارائه درخواست تقاضای ثبت، به صورت مکتوب مشخص و توسط کارگروه ارزیابی اموال فکری و براساس مدل تجاری‌سازی تصویب شود.

۵،۳. افرادی که فعالیت آنها با استفاده از امکانات، تجهیزات و یا با کمک بودجه دانشگاه، به ایجاد نوعی از اموال فکری منجر شود، موظفند در اسرع وقت و قبل از هرگونه افشاء اطلاعات و یا اقدام به ثبت و نشر آنها، معاونت پژوهشی دانشگاه را مطلع و اطلاعات لازم را افشاء نماید. رعایت این امر در قراردادهای همکاری بین افراد و دانشگاه مورد تاکید قرار می‌گیرد.

۶،۳. حق معنوی اموال فکری به طور کامل متعلق به مخترع/مخترعین است و الی‌الابد غیرقابل انتقال است و در کلیه اظهارنامه‌های داخلی و خارجی ثبت آن، فقط نام ایشان به عنوان مالک حق معنوی درج می‌شود.

ماده ۴. انواع اموال و سهم مالکیت آن ها

۱,۴. انواع اموال فکری براساس روش ایجاد در ارتباط با دانشگاه به شرح زیر است :

۱,۱,۴. اموال فکری ناشی از سرمایه گذاری و یا اختصاص بودجه از سوی دانشگاه؛

۲,۱,۴. اموال فکری ناشی از اعطای تسهیلات از سوی دانشگاه با بازپرداخت؛

۳,۱,۴. اموال فکری ناشی از اجرای قراردادهای ارتباط با صنعت (قراردادهای کاربردی)؛

۴,۱,۴. اموال فکری ناشی از اعتبار ویژه اعضای هیات علمی، اجرای پایان نامه ها و رساله های دانشجویی دانشجویان تحصیلات تکمیلی؛

۵,۱,۴. اموال فکری ناشی از حمایت و اختصاص اعتبار از سوی سازمان ها و دستگاههای دولتی و عمومی (غیر از قراردادهای بند ۴-۱-۳)؛

۶,۱,۴. اموال فکری ناشی از فعالیت های آموزشی و پژوهشی عضو هیات علمی و دانشجویان تحصیلات تکمیلی بدون استفاده از بودجه دانشگاه.

۲,۴. سهم مالکیت اموال فکری براساس جدول ۱ تعیین می شود:

جدول ۱. سهم درصد مالکیت دانشگاه، پدیدآورنده/گان و حامی در خصوص انواع اموال فکری

ردیف	انواع اموال فکری	درصد مالکیت	
		دانشگاه	پدیدآورنده/گان
۱	بند ۱,۱,۴.	۶۰	۴۰
			حامی
			در صورتیکه یک حامی، بخشی از منابع مورد نیاز جهت توسعه مالکیت فکری را تامین نماید، به نسبت درصد تامین منابع از سهم دانشگاه به مالکیت حامی اختصاص داده خواهد شد.
۲	بند ۲,۱,۴.	۳۰	۷۰
			-

در صورتیکه در قرارداد ارتباط با صنعت ، قسمتی از مالکیت اموال فکری ایجاد شده متعلق به کارفرما باشد سهم پدیدآورنده و دانشگاه از سهم باقیمانده به نسبت تعیین شده تعلق می گیرد.	۷۰	۳۰	بند ۳,۱,۴.	۳
در صورتیکه اموال فکری مستخرج و یا دست آورد پایان نامه/رساله دانشجویان تحصیلات تکمیلی باشد، از ۶۰ درصد مالکیت پدیدآورنده، ۲۰ درصد دانشجو و ۴۰ درصد باقیمانده متعلق به تیم راهنمایی (بسته به توافق طرفین) است.	۶۰	۴۰	بند ۴,۱,۴.	۴
سهم حامی در صورت وجود، مطابق با قرارداد و یا توافقنامه منعقدشده به او متعلق می گیرد، و سهم دانشگاه و پدیدآورنده از باقیمانده سهم محاسبه می شود.	۶۰	۴۰	بند ۵,۱,۴.	۵
	۸۰	۲۰	بند ۶,۱,۴.	۶

- **تبصره ۱:** تعیین حق امتیاز دانشگاه و سهم حاصل از فروش و بهره‌برداری، توسط کمیته حق امتیاز دانشگاه از دستاوردها مطابق با شیوه نامه مربوطه انجام خواهد شد.
- **تبصره ۲:** درآمدهای حاصل از حق امتیاز دانشگاه زیر نظر معاونت پژوهشی دانشگاه / پردیس / دانشکده مستقل هزینه خواهد شد.
- **تبصره ۳:** هزینه های ثبت داخلی یا خارجی اختراع مطابق سهم مالکیت مندرج در جدول ۱ توسط طرفین تقبل می‌شود.
- **تبصره ۴:** پرداخت بخشی از هزینه های ثبت اختراع از سوی دانشگاه ، منوط به احراز قابلیت تجاری سازی اختراع توسط کارگروه ارزیابی اموال فکری خواهد بود. در صورتیکه اختراع متقاضی مشمول هیچ یک از بندهای جدول فوق نباشد و لکن متقاضی استفاده از تسهیلات دانشگاه جهت ثبت باشد، مخترع موظف است ۱۰٪ از سهم مالکیت فکری اختراع را به دانشگاه اختصاص دهد.
- **تبصره ۵:** در صورتیکه خروجی حاصل از فعالیت های پژوهشی دانشجو و عضو هیات علمی دانشگاه تهران توسط سازمان ها و موسسات غیر از دانشگاه تهران ثبت و پیگیری شود، سهم مالکیت فکری دانشگاه، مخترع و آن سازمان در قالب تفاهم نامه ای بین ذینفعان تعیین خواهد شد.

ماده ۵. شیوه‌نامه اجرایی

۱.۵. دستاوردهای پژوهشی و فناوری که زمینه بهره‌برداری تجاری، کسب مجوز تولید و یا ثبت حقوقی آنها وجود دارد، باید توسط پدیدآورنده به صورت کتبی به مرکز مالکیت فکری دانشگاه گزارش شود تا ارزیابی اولیه انجام گیرد. این ارزیابی می‌تواند از طریق بررسی داخلی و یا ارجاع به سایر موسسات صورت پذیرد. پس از این مرحله حسب مورد دانشگاه با پدیدآورنده اقدامات لازم جهت ثبت و بهره‌برداری از اموال فکری را به عمل خواهد آورد.

۲.۵. اگر دانشگاه براساس قراردادی تمام یا بخشی از حقوق اموال فکری حاصله را به اشخاص حقیقی یا حقوقی اعطا نماید، باید حقوق طرف دیگر و حامی را نیز در قرارداد مذکور رعایت نماید.

۳.۵. انعقاد هرگونه قرارداد یا موافقت‌نامه در ارتباط با اموال فکری موضوع این دستورالعمل، با نظارت و تایید معاونت پژوهشی دانشگاه صورت می‌پذیرد و اطلاعات مربوط به آن در دانشگاه ثبت و نگهداری می‌شود.

۴.۵. در خصوص اموال فکری‌ای که می‌توانند مشمول حمایت‌های قانونی (از جمله حق اختراع، طرح صنعتی و ...) قرار گیرند، پیش از ثبت اظهارنامه، افشای اطلاعات و انتشار دست‌آوردهای پژوهشی مرتبط با آنها نباید صورت پذیرد.

۵.۵. هرگونه اطلاع‌رسانی و انتشار دستاوردهای پژوهشی اعم از قابل ثبت یا غیرقابل ثبت توسط پدیدآورنده، باید با ذکر نام دانشگاه صورت گیرد.

۶.۵. چنانچه دانشگاه یا پدیدآورنده اموال فکری نتواند و یا تمایلی به مشارکت در ثبت، کسب مجوزهای لازم و یا بهره‌برداری از اموال فکری نداشته باشند، می‌تواند، حقوق خود را طی موافقت‌نامه‌ای به طرف مقابل واگذار نماید. در صورت عدم توافق، مراتب به کمیته حل اختلاف ارجاع خواهد شد.

• تبصره ۶: در این قبیل موارد دانشگاه ملتزم به رعایت حق معنوی پدیدآورنده می‌باشد.

۷.۵. توسعه، اصلاح و یا بهبود اموال فکری با توافق طرفین امکان‌پذیر است. در صورت عدم توافق، مراتب به کمیته حل اختلاف ارجاع می‌گردد.

• تبصره ۷: کلیه افراد مرتبط با ارزیابی و داوری مالکیت فکری لازم است قرارداد حفظ و عدم افشای اطلاعات محرمانه (NDA) را امضاء نمایند.

ماده ۶. ساختار و وظایف مرکز مالکیت فکری دانشگاه تهران

در راستای ساماندهی و ارتقای کیفیت عملکرد مرکز و نیز تعریف سازوکار دقیق جهت نیل به اهداف یاد شده در ماده ۲ دستورالعمل، مرکز مالکیت فکری دانشگاه تهران متشکل از ساختارهای زیر ایجاد می شود:

۱.۶. کمیسیون سیاست گذاری مرکز مالکیت فکری دانشگاه

۱.۱.۶. اعضای کمیسیون

- رئیس کمیسیون: معاون پژوهشی دانشگاه
 - نائب رئیس کمیسیون : مدیرکل برنامه ریزی و نظارت پژوهشی دانشگاه
 - دبیر کمیسیون : رئیس دفتر مالکیت فکری دانشگاه
 - مدیرکل پژوهش های کاربردی
 - معاون دانشگاه و رئیس سازمان توسعه و سرمایه گذاری
 - رئیس پارک علم و فناوری دانشگاه
 - ۲ نفر عضو هیات علمی آگاه به فرایند ارزیابی اموال فکری و مورد تایید رئیس و دبیر کمیسیون
 - ۱ نفر عضو هیات علمی آگاه به فرایند ارزیابی اموال فکری از دانشگاه علوم پزشکی تهران (حسب مورد)
 - ۱ نفر عضو هیات علمی متخصص در حوزه مالکیت فکری
- تبصره ۸ : اعضای این کمیسیون با حکم معاون پژوهشی دانشگاه برای مدت ۲ سال منصوب می شوند.

۲.۱.۶. وظایف کمیسیون سیاست گذاری مالکیت فکری دانشگاه تهران

- تدوین سیاستها ، خط و مشی و راهبردهای کلی مرکز مالکیت فکری دانشگاه
- تصمیم گیری در خصوص اعضای کارگروه ارزیابی اموال فکری، طرحها و نظارت بر عملکرد آن
- نظارت و ارزیابی مرکز مالکیت فکری

۲.۶. کارگروه ارزیابی اموال فکری

به منظور ارزیابی و اعتبارسنجی اموال فکری پدیدآورندگان، کارگروه ارزیابی اموال فکری تشکیل می شود. این کارگروه متشکل از اعضای حقوقی و حقیقی به شرح ذیل می باشد.

۱.۲.۶. اعضای کارگروه ارزیابی اموال فکری و حق امتیاز دانشگاه

- رئیس کارگروه : مدیرکل برنامه ریزی و نظارت پژوهشی

- دبیر کارگروه: رئیس دفتر مالکیت فکری دانشگاه
 - نماینده اداره کل پژوهش‌های کاربردی
 - نماینده سازمان توسعه و سرمایه‌گذاری دانشگاه
 - نماینده پارک علم و فناوری دانشگاه
 - ۷ نفر معاونین پژوهشی کمیسیون‌های مشورتی هفت‌گانه دانشگاه (حسب مورد)
 - ۴ نفر عضو حقیقی از میان اعضای هیات علمی مسلط به ارزیابی اموال فکری و تجاری سازی از رشته‌های گوناگون دانشگاه
 - ۱ نفر عضو هیات علمی از دانشگاه علوم پزشکی تهران (حسب مورد)
 - ۱ نفر عضو هیات علمی متخصص در حوزه حقوق مالکیت فکری
 - ۱ نفر عضو هیات علمی متخصص در زمینه کسب و کار و تجاری‌سازی
- تبصره ۹: اعضای این کارگروه به پیشنهاد رئیس کارگروه و با حکم معاون پژوهشی دانشگاه برای مدت ۲ سال تعیین می‌شوند.
 - تبصره ۱۰: در صورت لزوم برای استفاده از نظرات کارشناسی می‌توان تعدادی متخصص توسط دبیر کارگروه بسته به موضوع جلسه دعوت کرد.

۲،۲،۶. وظایف کارگروه ارزیابی اموال فکری دانشگاه

- ارزیابی اولیه و تعیین داور برای ادعانامه‌های مربوط به اموال فکری
- برگزاری جلسات استماع نقطه نظرات صاحب دستاورد حسب مورد
- ارزیابی نهایی فرم‌های داوری و اعلام نظر نهایی مبنی بر تایید یا عدم تایید
- تعیین اعتبارسنجی و امتیاز اموال فکری جهت صدور تاییدیه علمی
- ارزیابی پتانسیل تجاری‌سازی اثر یا محصول

۳،۶. تشکیل جلسات

- ۱،۳،۶. جلسات عادی کمیسیون هر دو ماه یکبار و جلسات کارگروه هر دو هفته یکبار تشکیل خواهد شد. در صورت لزوم به تشخیص رئیس کمیسیون یا کارگروه جلسات فوق‌العاده برگزار خواهد شد.
- ۲،۳،۶. رای‌گیری درباره مصوبات به صورت علنی انجام می‌شود و مصوبات با رای موافق حداقل نصف بعلاوه یک اعضاء حاضر نافذ خواهد بود.

۴,۶. رئیس دفتر مالکیت فکری

رئیس دفتر به پیشنهاد مدیرکل برنامه‌ریزی و نظارت پژوهشی دانشگاه و با حکم معاون پژوهشی دانشگاه منصوب می‌شود.

۱,۴,۶. وظایف رئیس دفتر:

- تدوین سیاست‌ها و برنامه‌های مرکز مالکیت فکری جهت ارائه به کمیسیون مالکیت فکری دانشگاه
- اجرای سیاست‌ها و برنامه‌های مصوب و انجام هماهنگی‌های برون و درون سازمانی
- تشکیل جلسات کمیسیون سیاست‌گذاری و کارگروه ارزیابی اموال فکری
- ارزیابی فعالیت‌های انجام شده و ارائه گزارش‌های لازم به کمیسیون مربوطه

۵,۶. وظایف دبیرخانه مرکز مالکیت فکری دانشگاه

- انجام امور محوله توسط رئیس دفتر
- دریافت و ارزیابی اظهارنامه‌های الکترونیکی از مرکز مالکیت معنوی سازمان ثبت اسناد و املاک کشور
- ایجاد فایل اطلاعاتی و تنظیم مستندات جهت ارائه به کمیسیون یا کارگروه مربوطه
- حمایت مالی و معنوی در فرایند ثبت اموال فکری
- دریافت هزینه‌های داوری و ارزیابی اموال فکری
- ارسال ادعانامه اموال فکری به داوران و پیگیری حصول نتیجه
- پرداخت هزینه‌های داوری
- اعلام نتیجه ارزیابی اموال فکری / دستاوردها و صدور گواهی‌های مربوطه
- صدور گواهی اعتبارسنجی و تاییدیه علمی ثبت اختراع به متقاضیان
- صدور گواهی داوری
- تهیه پیش‌نویس دستورالعمل و شیوه‌نامه اجرایی مرکز مالکیت فکری و پیگیری تصویب آن
- تنظیم جلسات کمیسیون و کارگروه ارزیابی اموال فکری
- تنظیم پیش‌نویس احکام اعضای کمیسیون و کارگروه
- برگزاری جلسات آموزشی ثبت اختراع داخلی و بین‌المللی در دانشگاه و هماهنگی‌های لازم

ماده ۷. کمیته حل اختلاف:

۱,۷. در صورت بروز اختلاف بین شرکا، موضوع به کمیته حل اختلاف ارجاع داده می‌شود. اعضای این کمیته عبارتند از:

۱. نماینده معاون پژوهشی دانشگاه ۲. پدیدآورنده اثر یا نماینده وی ۳. یک عضو هیات علمی متخصص حقوق مالکیت

فکری

۲,۷. ریاست این کمیته به عهده نماینده معاونت پژوهشی دانشگاه است.

۳,۷. رای داور پس از ابلاغ کتبی به طرفین قطعی و لازم‌الاتباع است.

این دستورالعمل در ۷ ماده و ۱۰ تبصره در تاریخ ۱۳۹۸/۰۷/۰۶ به تصویب شورای پژوهشی دانشگاه تهران رسید. مقام

ناظر بر دستورالعمل و حسن اجرای آن معاونت پژوهشی دانشگاه تهران است.